

مقایسه قدرت دو تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده و تئوری شناخت اجتماعی در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران شهرستان سیرجان در رابطه با رفاه دام

فاطمه سالاری

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

مسعود یزدان پناه*

استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

جعفر یعقوبی

دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه زنجان

معصومه فروزانی

استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

تاریخ پذیرش: ۹۴/۸/۲۲

تاریخ دریافت: ۹۴/۴/۲۳

چکیده

نقش رفتار دامداران در موضوع رفاه و بهره‌وری دامها در سال‌های اخیر از سوی محققان مورد توجه جدی قرار گرفته است. زیرا رفتار و تعاملات دامداران اثرات قابل توجهی بر رفتار، رفاه و بهره‌وری دامها داشته است. بنابراین درک و شناخت رفتار دامداران و عواملی که در بروز این رفتار نقش دارند لازم و ضروری است. یکی از روش‌های مطالعه رفتار انسان کاربرد روان‌شناسی و مدل‌های اجتماعی-روانی است. هدف این پژوهش کاربرد و مقایسه دو تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده و تئوری شناخت اجتماعی در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش دامداران شهرستان سیرجان بودند که حجم نمونه‌ای به تعداد ۲۵۲ نفر به روش طبقه‌ای-تصادفی ساده و خوشه‌ای انتخاب گردید. روایی و پایایی ابزار سنجش، مورد بررسی قرار گرفت و اصلاحات لازم انجام شد و سپس داده‌ها جمع‌آوری گردید. نتایج پژوهش نشان داد، متغیرهای تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده با پیش‌بینی ۳۵ درصد از نیت دامداران و ۳۸ درصد از رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام قدرتمندتر از متغیرهای تئوری شناخت اجتماعی در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: رفتار دامداران، رفاه دام، تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، تئوری شناخت اجتماعی

مقدمه

تعهدات و وظیفه اخلاقی دارند که باید آن‌ها را انجام دهند. در واقع در دیدگاه اکوستریک انسان‌ها در چشم‌اندازی قرار می‌گیرند که آن‌ها فقط یکی از گونه‌های با جمعیت زیاد در اکوسیستم هستند و منافع بیشتر، برتر و آشکارتری بر منافع سایر گونه‌ها در طبیعت ندارند و این دیدگاه باعث ایجاد یک پیمان اخلاقی بین کشاورز و حیوانات می‌شود که می‌تواند موجب رفاه حیوانات گردد (Lund et al., 2004). افراد مختلف تعاریف متفاوتی از رفاه حیوانات مزرعه ارائه می‌نمایند. برای مثال، آنون به نقل از (Carenzi & Verga, 2009) رفاه را در پنج نوع رهایی متفاوت شامل؛ رهایی از گرسنگی و تشنگی، رهایی از رنج و ناراحتی، رهایی از درد، صدمه و بیماری، رهایی برای نمایش رفتار طبیعی و رهایی از ترس و اضطراب می‌بیند. Broom (1986) سلامتی را یک بخش مهم و بااهمیت در رفاه حیوان می‌داند. او همچنین در سال ۱۹۹۱ شاخص‌های رفاه ضعیف را در کاهش امید به زندگی، اختلال در رشد، اختلال در تولیدمثل، آسیب به بدن، بیماری، سرکوب سیستم ایمنی، فعالیت غدد فوق کلیوی و ترشح آدرنالین می‌داند (Broom, 1991). زمانی که دانشمندان انواع مشکلات رفاه حیوانات را بررسی نمودند، آن‌ها طیف شاخص‌های فیزیولوژی و رفتاری را در رفاه حیوانات، برتر یافتند (lay et al., 1992) و از طرفی محققان معتقدند رفاه به شرایطی که توسط انسان برای حیوان فراهم می‌شود، دلالت دارد (Broom, 1986). مطالعه Hemsworth et al. (1989) در همین رابطه نشان داد، این ماهیت رفتار انسان است که می‌تواند سبب رفاه حیوانات مزرعه شود. بدون شک، نزدیک‌ترین انسان‌ها به حیوانات مزرعه هم دامداران هستند و دامداران تا حد زیادی

کشاورزی ارگانیک، یک سامانه کشاورزی است که در آن جنبه‌های زیستی، اجتماعی، اقتصادی، تولید پایدار غذا، پوشاک، فرآورده‌های چوبی و غیره بهبود می‌یابد. در کشاورزی ارگانیک، با بهره‌گیری از ویژگی‌های گیاهان، دام و محیط، کیفیت نظام کشاورزی و محیط‌زیست حفظ شده و بهبود می‌یابد (رنجبر شمس و امیدو نجف‌آبادی، ۱۳۹۳؛ دین‌پناه و اخوان، ۱۳۹۳). استانداردهای رایج کشاورزی ارگانیک بیان می‌کنند، هدف مهم و اصولی کشاورزی ارگانیک، دادن تمام شرایط زندگی به حیوانات با توجه به رسیدگی به جنبه‌های اساسی رفتارهای ذاتی در آن‌ها می‌باشد و به‌عنوان یک اصل کلی در دامداری ارگانیک بیان شده، تمام تکنیک‌های مدیریت و پرورش دام‌ها باید با سلامت و رفاه خوب حیوانات همراه باشد. بنابراین رفاه حیوانات یک مسئله مهم در کشاورزی ارگانیک می‌باشد. از طرف دیگر، نگرانی‌های رفاه حیوانات در کشاورزی ارگانیک در چهارچوب اخلاق اکوستریک^۱ قرار می‌گیرد. اخلاق اکوستریک، ارزش‌ها را بیشتر به سیستم زیست‌محیطی، تنوع زیستی و گونه‌های موجود در محیط‌زیست نسبت به افراد موجود در سیستم اختصاص می‌دهد (Lund et al., 2004). در حقیقت انتخاب اخلاق اکوستریک از نگرانی‌های موجود در سیستم‌های ارگانیک حمایت می‌کند و در واقع مشکلات بالقوه رفاه حیوانات را آشکار می‌نماید (Lund & Rocklinsberg, 2001). نگرانی‌های رفاه حیوانات در کشاورزی ارگانیک در چهارچوب اخلاق اکوستریک بر پایه‌ی این واقعیت است که حیوانات مزرعه قسمتی از جوامع انسانی شده‌اند، بنابراین انسان‌ها نسبت به حیوانات یک سری

^۱. Ecocentric

(Ajzen, 1991). تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده عامل اصلی در انجام رفتار را، نیت فرد می‌داند (De Brujin, 2010; Kaiser & Scheuthle, 2003). غیایثی و همکاران، (۱۳۹۲) نیت، یک طرح آگاهانه و یا تصمیم به اعمال و تلاش برای انجام رفتار است (Ajzen, 1991). نیت با استفاده از ارزیابی نگرش‌ها، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار درک شده شکل می‌گیرند.

بنابراین اولین مؤلفه تعیین‌کننده نیت، نگرش نسبت به رفتار است و اشاره به ارزیابی مطلوب یا نامطلوب رفتار در یک موقعیت دارد (Kaiser & Scheuthle, 2003). از طرف دیگر، بسیاری از محققان به‌صورت تجربی از این ادعا که نگرش از دو جزء جداگانه، اما مرتبط به هم (عاطفی و شناختی)، ساخته‌شده است حمایت می‌نمایند (Batra & Ahtola, 1991; Trafimow & Sheeran, 1998; De Brujin, 2010). در حقیقت جزء عاطفی نگرش^۲ به عواطف و احساسات فرد در مورد موضوع اشاره دارد و جزء شناختی نگرش^۳، به افکار و باورهای فرد تأکید دارد (Farley & Stasson, 2003; Arvola et al., 2008). بنابراین در این پژوهش برای ارزیابی نگرش دامداران، دو جزء شناختی و عاطفی نگرش موردبررسی قرار گرفت.

دومین پیش‌بینی کننده نیت افراد، یک فاکتور اجتماعی به نام هنجار ذهنی^۴ می‌باشد و اشاره به فشار اجتماعی درک شده برای انجام یا عدم انجام رفتار دارد (Ajzen, 1991; De Brujin, 2010; Kaiser & Scheuthle, 2003). به‌عبارت‌دیگر، این فاکتور به ارزیابی شخص در مورد تصورات افراد یا گروه‌های مهم برای وی در تعیین باید‌ها یا نباید‌های انجام یک

مسئول مراقبت و نگهداری از دام‌های خود می‌باشند و از طرفی، تعاملات انسانی اثرات قابل‌توجهی بر رفتار، فیزیولوژی و بهره‌وری دام‌ها داشته است (Hemsworth et al., 1993). از این‌رو، نقش رفتار دامداران در موضوع رفاه و بهره‌وری حیوانات مزرعه در سال‌های اخیر موردتوجه جدی قرار گرفته است (Hemsworth et al., 1994). بنابراین درک و شناخت رفتار دامداران و عواملی که در بروز این رفتار نقش دارند لازم و ضروری است تا بتوان موجبات برنامه‌ریزی بهتر جهت رفاه دام‌ها و در نتیجه رشد و بهره‌وری آن‌ها را فراهم آورد، زیرا در بین بخش‌های مختلف کشاورزی، دامپروری دارای اهمیت ویژه‌ای است. اولین و مهم‌ترین نقش دامپروری، تأمین امنیت غذایی است. از طرف دیگر، حدود ۹۰ درصد تولیدکنندگان روستایی در بخش کشاورزی کشورهای درحال‌توسعه را کشاورزان و دامپروران خرده‌پا تشکیل می‌دهند (رضایی و باقری، ۱۳۹۰). یکی از روش‌های مطالعه رفتار انسان و عوامل پیش‌بینی کننده آن، کاربرد روان‌شناسی و مدل‌های اجتماعی-روانی است. مدل‌ها و نظریه‌های متعددی برای درک رفتار انسان وجود دارد از جمله: تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده آجزن و فیشبن (Ajzen, 1991) و تئوری شناخت اجتماعی باندورا (Bandura, 2004). بنابراین هدف این تحقیق بررسی نیت و رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام با استفاده از این دو مدل می‌باشد.

تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده^۱

یکی از برجسته‌ترین چارچوب‌های نظری در مطالعه رفتار انسان، تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده است که توسط آجزن و فیشبن در سال ۱۹۷۵ مطرح شد

². Affective

³. Cognitive

⁴. Subjective norm

¹. Theory of planned behavior

انجام رفتار اشاره دارد یا به عبارت دیگر، کنترل را به عنوان قضاوت فرد در مورد دسترسی به منابع و فرصت‌ها برای انجام رفتار تعریف نموده است.

اگرچه موفقیت تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده در پیش‌بینی رفتار اثبات شده است (Nigbur *et al.*, 2010; Liao *et al.*, 2007; Kaiser, 2006); اما تکامل تئوری، متوقف نشده است و محققان دیگر در حوزه‌های تحقیقاتی مختلف سازه‌های خود را به منظور افزایش قدرت پیش‌بینی تئوری به آن اضافه نمودند (Fielding *et al.*, 2008; Burton, 2004). در این رابطه، خود آجزن معتقد است، تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده در اصل برای گسترش باز است. محققان دیگری نیز اظهار داشته‌اند افزودن پیش‌بینی‌کننده‌های جدید به تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده اصلی در واقع قدرت تبیینی تئوری را بهبود می‌بخشد (Parker *et al.*, 1995; Hamilton & White, 2008; Smith *et al.*, 1991; Ajzen, 2007).

هنجار اخلاقی به عنوان یک پیش‌بینی‌کننده جدید، نقش تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده را در پیش‌بینی رفتار، بهبود می‌بخشد. مطالعات نشان داده است، هنجارهای اخلاقی، اثر مستقلی از نگرش‌ها و هنجارهای ذهنی بر نیات و رفتار دارند (Conner & Armitage, 1998; Arvola *et al.*, 2008).

Bissonette & Contento (2001) هنجار اخلاقی را یک مسئولیت درک شده نامیده‌اند. هنجار اخلاقی تداعی‌کننده احساسات مثبت و منفی انجام یک رفتار برای فرد است. در واقع نادیده گرفتن هنجار اخلاقی از سوی فرد، احساسات منفی مانند احساس گناه را در آن تداعی می‌نماید؛ اما در مقابل، پیروی از هنجارهای اخلاقی، احساسات مثبت، مانند رضایت از خود را به دنبال دارد (Arvola *et al.*, 2008). در این پژوهش، احساسات مثبت نمایانگر احساس رضایت شخص

رفتار، اشاره دارد (نوری و نوری پور، ۱۳۹۳). در این پژوهش هنجار ذهنی به این موضوع اشاره دارد که انجام رفتار رفاه دام توسط دامدار، چقدر برای افرادی که برای شخص دامدار مهم هستند بااهمیت است و یا اینکه دامدار برای انجام رفاه حیواناتش چقدر تحت فشار اجتماعی گروه مرجع خود می‌باشد. این گروه مرجع می‌تواند دامداران دیگر، خانواده وی، کارشناسان دامپروری و دامپزشکان باشند.

سومین متغیر تعیین‌کننده نیت، کنترل رفتار درک شده^۱ است. همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، درک آسانی و یا دشواری انجام یک رفتار است که می‌تواند هم منعکس‌کننده تجارب گذشته و هم موانع پیش‌بینی شده باشد که شامل عوامل داخلی و خارجی می‌باشد. این عوامل می‌توانند موجب ممانعت یا تسهیل انجام رفتار گردند (Ajzen, 1991; Conner & Armitage, 1998; De Bruijn, 2010; و همکاران، ۱۳۹۴). اخیراً تحقیقات زیادی مبنی بر اینکه کنترل رفتار درک شده یک سازه چندبعدی است انجام شده است (Trafimow *et al.*, 2002). بعد از تحقیقات مربوطه در این زمینه آجزن نتیجه گرفت، کنترل رفتار درک شده به عنوان یک واحد است که از دو جز وابسته به هم تشکیل شده است. این اجزا به ترتیب خودکارآمدی و توانایی کنترل می‌باشند (Ajzen, 2002; Ajzen, 1991, Pavlou & Fygenon, 2006) که توسط آزمایشات تجربی و فرا تحلیل (Trafimow *et al.*, 2002) نیز تأیید گردید. طبق نظر (Ajzen, 2002) جزء خودکارآمدی از کنترل رفتار درک شده در مورد آسانی و دشواری انجام رفتار می‌باشد. آجزن معتقد است، جزء کنترل درک شده نیز به عقاید مردم در مورد کنترلی که بر انجام یا عدم

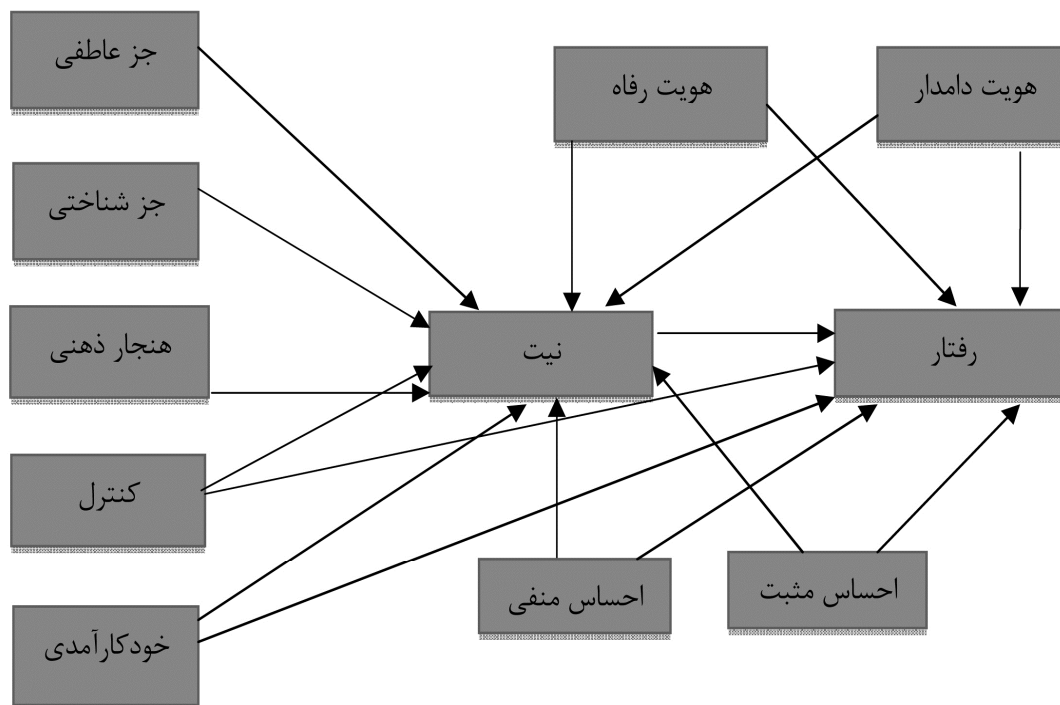
^۱. Perceived behavioral control

پیش‌بینی کننده نیت رفتاری وجود دارد (Burton, 2004; Pelling & White, 2009; Nigbur *et al.*, 1992, Sparks & Shepherd, 2010). هویت خود، به‌طور کلی به‌عنوان یک برچسب است که مردم برای توصیف «خود» از آن استفاده می‌کنند (Cook *et al.*, 2010; Rise *et al.*, 2002). این پژوهش به‌منظور بررسی سازه هویت خود، آن را در دو بعد شامل شخصی که خود را در قالب دامدار می‌بیند، شخصی که انجام فعالیت‌های مربوط به رفاه دام را جزئی از شخصیت خود می‌بیند. بر اساس موارد ذکر شده، نگاهی ۱ به‌عنوان تئوری گسترش‌یافته رفتار برنامه‌ریزی شده ارائه می‌گردد.

دامدار از خودش در قبال انجام رفتارهای رفاه دام و احساسات منفی نمایانگر احساس گناه ناشی از عدم توجه به نیازهای رفاهی دام است.

درواقع در سیستم‌های دامداری ارگانیک، دامداران یک تعهد اخلاقی روشن و مسئولیتی مشخص برای جلوگیری از درد و رنج بردن حیوانات و رفاه آن‌ها دارند (Vaarst & Alroe, 2012).

متغیر دیگری که به تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده اضافه گردید، متغیر هویت خود^۱ می‌باشد. در ادبیات جامعه‌شناختی و روان‌شناختی، هویت شخصی یک فرد به‌عنوان یک عامل مهم تعیین‌کننده رفتار شخص مشاهده شده است (Smith *et al.*, 2007). از طرفی شواهد و مدارک زیادی برای گنجاندن هویت خود، در تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، به‌عنوان یک

نگاره ۱ - چهارچوب گسترش یافته تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده

^۱ Self identity

تئوری شناخت اجتماعی^۱

تئوری شناخت اجتماعی یک چارچوب نظری برای درک مکانیسم‌های روانی ارائه می‌نماید که اندیشه، عواطف و رفتار انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Chiu et al., 2006). تئوری شناخت اجتماعی توضیح می‌دهد، مردم چگونه الگوهای رفتاری را به دست می‌آورند و آنها را حفظ می‌کنند. این تئوری یکی از گسترده‌ترین تئوری‌های مورد استفاده در تغییر رفتار می‌باشد (Murphy et al., 2001). تئوری شناخت اجتماعی، توسط عوامل فردی، رفتاری و محیطی که رفتار انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهند، شناخته می‌شود. در این تئوری عوامل فردی به خودکارآمدی که اتخاذ رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهند، اشاره دارد.

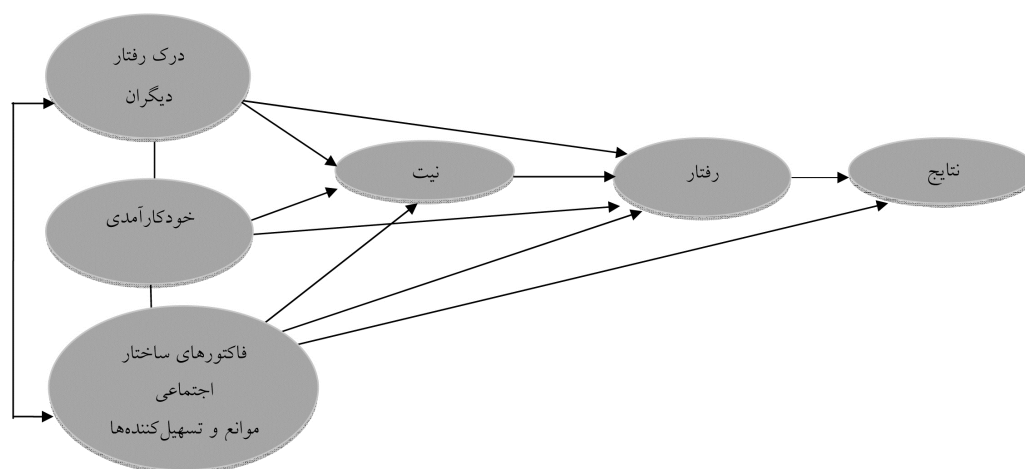
عوامل رفتاری شامل اهداف اصلی و درازمدت است در حالی که عوامل محیطی موانع و عوامل پشتیبان را شامل می‌شود (Ramirez et al., 2012). در این تئوری ادعا می‌شود رفتار، تنها متأثر از تجربه نیست، بلکه از طریق مشاهده رفتار دیگران نیز یادگیری انجام می‌شود. هسته مرکزی ساخت تئوری شناخت اجتماعی، خودکارآمدی است. خودکارآمدی به عنوان اعتماد شخص به انجام یک رفتار خاص تعریف می‌شود.

باندورا استدلال می‌کند، اگر مردم بر این باور باشند که می‌توانند برای رفع یک مشکل، رفتار نمایند، آنها به احتمال زیاد احساس تعهد بیشتری برای انجام رفتار دارند (Thogersen & Gronhøj, 2010). عوامل محیطی که رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهند، از جمله

حمایت اجتماعی و موانع برای اتخاذ رفتار است (Bandura, 2004). حمایت اجتماعی با این موضوع در ارتباط است که چگونه و تا چه حد کمک دیگران در انجام رفتارهای خاص نفوذ دارد و تسهیل‌کننده است. موانع محیطی اعم از شخصی، اجتماعی و ساختاری که به طور مستقیم موانع تغییر رفتار محسوب می‌شوند و در حقیقت تعداد بیشتر موانع، احتمال کمتر درگیری در تغییر رفتار را به دنبال دارد (Ramirez et al., 2012). عوامل تسهیل‌کننده و موانع از عوامل ساختاری اجتماعی هستند که در جنبه‌های محیطی تئوری شناخت اجتماعی گنجانده می‌شوند و به طور بالقوه اهداف و رفتار را پیش‌بینی می‌کنند (Plotnikoff et al., 2008). در این پژوهش تسهیل‌کننده‌ها می‌تواند شامل هر نوع عاملی باشند که انجام رفتارهای رفاهی برای دام توسط دامدار را تسهیل نماید.

موانع هم شامل عواملی است که انجام رفتارهای رفاهی برای دام توسط دامدار را تحت تأثیر قرار داده و منجر به اجتناب دامدار از انجام رفتار می‌شود. بر اساس موارد ذکر شده، نگاره ۲ تئوری شناخت اجتماعی را نشان می‌دهد (Thogersen & Gronhøj, 2010).

¹. Social cognitive theory

نگاره ۲ - تئوری شناخت اجتماعی

روش پژوهش

دهستان‌های موجود در شهرستان سیرجان هستند که اعضاء به صورت تصادفی از بین آن‌ها انتخاب شدند و همچنین برای دسترسی به دامداران صنعتی با توجه به در دسترس بودن لیست دامداران نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده انجام شد و در نهایت حجم نمونه‌ای به تعداد ۲۵۲ نفر انتخاب گردید.

پس از تعیین جامعه و شناخت منطقه مورد مطالعه، با انجام یک مطالعه راهنما در شهرستان باوی استان خوزستان و تکمیل ۲۸ پرسشنامه و تحلیل نتایج آن، اصلاحات لازم در ابزار سنجش به عمل آمد و سپس اطلاعات در نمونه مذکور جمع‌آوری شد. شایان ذکر است استان خوزستان به دلیل داشتن تعداد دام مشابه با استان کرمان به عنوان طرح پایلوت انتخاب گردید. در طراحی پرسشنامه سعی گردید، سنجه‌هایی که به منظور سنجش متغیرهای تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده و متغیرهای تئوری شناخت اجتماعی طراحی شده‌اند، مورد مطالعه و بررسی قرار گیرند. متغیرهای تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده عبارت‌اند از

این تحقیق به منظور مقایسه دو تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده و تئوری شناخت اجتماعی در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران شهرستان سیرجان در استان کرمان در رابطه با رفاه دام طراحی و اجرا شد. سؤال اصلی این تحقیق عبارت است از: متغیرهای کدام یک از دو تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده و شناخت اجتماعی می‌توانند سهم بیشتری در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام داشته باشند. به منظور پاسخگویی به این سؤال، در این پژوهش از فن پیمایش استفاده شد. در این پژوهش، جامعه آماری دامداران صنعتی و سنتی شهرستان سیرجان بوده (۵۰۰ دامداری)، که برای انتخاب دامداران از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای استفاده گردید. بر این اساس دامداران شهرستان در دو طبقه دامداری سنتی و دامداری صنعتی تقسیم شدند و برای دسترسی به دامداران در طبقه سنتی به دلیل اینکه فهرست کامل افراد جامعه موجود نبود از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده گردید که در این مطالعه خوشه‌ها،

کم، تا حدودی، زیاد، خیلی زیاد. نمره‌گذاری شده بودند، استفاده گردید. پایایی ابزار سنجش نیز با ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد که همگی در حد مناسبی بودند (جدول ۱). روایی ابزار سنجش نیز توسط دو گروه از اساتید گروه‌های ترویج و آموزش کشاورزی و علوم دامی تأیید گردید.

رفتار، نیت، نگرش شناختی، نگرش عاطفی، هنجار ذهنی، خودکارآمدی، کنترل، هنجار اخلاقی، احساس گناه، هویت خود دامدار، هویت رفاه و متغیرهای تئوری شناخت اجتماعی شامل نیت، رفتار، رفتار دیگران، تسهیل‌کننده‌ها و موانع نسبت به رفاه دام می‌باشند. برای سنجش این متغیرها از سنجش‌های مختلفی که با طیف لیکرت ۵ امتیازی شامل خیلی کم،

جدول ۱- ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
نیت	۱۵	۰/۸۳
رفتار	۱۵	۰/۶۰
نگرش شناختی	۴۵	۰/۷۳
نگرش عاطفی	۴۵	۰/۹۳
هنجار ذهنی	۲۸	۰/۹۳
جز کنترل از کنترل رفتاری درک شده	۴۵	۰/۹۹
جز خودکارآمدی از کنترل رفتاری درک شده	۴۵	۰/۹۰
هویت خود دامدار	۳	۰/۹۷
هویت رفاه	۱۰	۰/۸۰
هنجار اخلاقی	۱۵	۰/۸۱
احساس گناه	۲۰	۰/۹۵
رفتار دیگران	۱۶	۰/۹۰
تسهیل‌کننده‌ها و موانع	۵	۰/۷۶

طیف لیکرت: خیلی کم=۱ کم=۲ تا حدودی=۳ زیاد=۴ خیلی زیاد=۵

یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های فردی

سال و بیشینه سن آن‌ها ۷۱ سال، میانگین سن آن‌ها (۴۸/۵۳) سال و انحراف معیار آن (۱۱/۴۷) سال می‌باشد. کمترین سن دامداران صنعتی ۲۵ سال و بیشترین میزان سنی آن‌ها ۷۱ سال، میانگین سن آن‌ها (۴۹/۱۷) سال و انحراف معیار آن (۱۱/۰۵) سال می‌باشد. بالاترین میزان تحصیلات دامداران سنتی و صنعتی در سطح لیسانس و پایین‌ترین سطح تحصیلات دامداران، بی‌سواد بوده است. توزیع فراوانی تعداد دام دامداران نشان داد، کمترین تعداد

یافته‌های پژوهش در مورد توزیع فراوانی نوع واحد دامداری افراد نمونه نشان داد ۱۰۷ نفر (۴۲/۵ درصد) دارای دامداری سنتی و ۱۴۵ نفر (۵۷/۵ درصد) دارای دامداری صنعتی بودند. توزیع فراوانی دامداران بر اساس جنسیت نشان داد، از ۱۰۷ دامدار سنتی ۱۵ نفر (۱۴ درصد) زن و ۹۲ نفر (۸۶ درصد) مرد بودند و از کل ۱۴۵ دامدار صنعتی هر ۱۴۵ نفر (۱۰۰ درصد) مرد بودند. کمینه سن دامداران سنتی ۱۸

ارتباط بوده و ۸ نفر (۷/۵ درصد) از دامداران هیچ‌گونه ارتباطی با امور دام جهاد کشاورزی نداشتند. از ۱۴۵ دامدار صنعتی، ۱۴۳ نفر (۹۸/۶ درصد) با امور دام جهاد کشاورزی در ارتباط بوده و ۲ نفر (۱/۴ درصد) با امور دام جهاد کشاورزی ارتباطی نداشتند. مطابق با یافته‌های پژوهش میانگین نیت رفاه دامداران ۵۱/۹۸ و انحراف معیار آن ۱۰/۹۱ می‌باشد. همچنین یافته‌ها نشان داد، میانگین رفتار رفاه دامداران ۵۹/۶۵ و انحراف معیار آن ۶/۰۲ می‌باشد. جدول ۲ آمار توصیفی متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد.

دام مربوط به دامداران سنتی، ۴ رأس و بیشترین تعداد دام ۸۰ رأس می‌باشد. کمترین تعداد دام دامداران صنعتی، ۱۵ رأس و بیشترین تعداد دام آن‌ها ۵۰۰۰ رأس بوده است. کمینه تجربه دامداران سنتی در رابطه با دامداری ۳ سال و بیشینه تجربه آن‌ها ۶۰ سال می‌باشد. کمینه و بیشینه تجربه دامداران صنعتی نیز به ترتیب ۲ و ۶۰ سال بوده است. از ۱۰۷ دامدار سنتی، ۷۱ نفر (۶۶/۴ درصد) با دامپزشک در ارتباط بوده و ۳۶ نفر (۳۳/۶ درصد) ارتباطی با دامپزشک نداشتند و کل دامداران صنعتی (۱۴۵ نفر) با دامپزشک به‌طور مرتب در ارتباط بودند. همچنین از ۱۰۷ دامدار سنتی ۹۹ نفر (۹۲/۵ درصد) با امور دام جهاد کشاورزی در

جدول ۲- میانگین متغیرهای تحقیق

نام متغیر	میانگین	انحراف معیار
نیت	۵۱/۹۸	۱۰/۹۱
رفتار	۵۹/۶۵	۶/۰۲
نگرش شناختی	۱۸۲/۳۳	۲۷/۸۹
نگرش عاطفی	۱۸۱/۱۱	۱۹/۹۹
هنجار ذهنی	۹۷/۵۴	۱۳/۰۸
جز کنترل از کنترل رفتاری درک شده	۱۶۷/۶۷	۱۵/۶۶
جز خودکارآمدی از کنترل رفتاری درک شده	۱۸۱/۹۶	۱۴/۴۱
هویت خود دامدار	۱۱/۳۴	۲/۳۴
هویت رفاه	۳۹/۳۶	۶/۲۴
هنجار اخلاقی	۵۹/۰۵	۸/۳۷
احساس گناه	۸۵/۳۳	۱۴/۴۱
رفتار دیگران	۵۰/۹۹	۹/۰۵
تسهیل‌کننده‌ها و موانع	۱۴/۸۶	۲/۷۵

دامداران نسبت به رفاه دام‌ها با متغیرهای نگرش شناختی ($r=0/51$)، نگرش عاطفی ($r=0/45$)، هنجار ذهنی ($r=0/28$)، خودکارآمدی ($r=0/39$)، هنجار اخلاقی ($r=0/46$) و هویت رفاه ($r=0/22$) رابطه مثبت و معناداری در سطح یک درصد خطا دارد.

بررسی رابطه همبستگی بین متغیرهای تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده

به‌منظور بررسی رابطه بین متغیرهای تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. همان‌گونه که جدول ۳ نشان می‌دهد، متغیر نیت

همچنین ضریب پیرسون نشان داد، رفتارهای مرتبط با در نظر گرفتن رفاه دام رابطه مثبت و معناداری با نگرش شناختی ($r=0/43$)، نگرش عاطفی ($r=0/44$)، هنجار ذهنی ($r=0/27$)، خودکارآمدی ($r=0/39$) و هنجار اخلاقی ($r=0/49$)، هویت رفاه ($r=0/24$) و نیت دامداران ($r=0/53$) در سطح یک درصد و با کنترل ($r=0/15$) در سطح پنج درصد خطا دارد.

جدول ۳- ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده

متغیرها	نگرش شناختی	نگرش عاطفی	هنجار ذهنی	خودکارآمدی	کنترل	هنجار اخلاقی	احساس گناه	هویت رفاه	هویت دامدار	نیت	رفتار
نگرش شناختی	۱										
نگرش عاطفی	۰/۶۴** (۰/۰۰۱)	۱									
هنجار ذهنی	۰/۴۴** (۰/۰۰۱)	۰/۵۱** (۰/۰۰۱)	۱								
خودکارآمدی	۰/۳۴** (۰/۰۰۱)	۰/۲۹** (۰/۰۰۱)	۰/۰۸	۱							
کنترل	۰/۰۴ (۰/۴۸)	۰/۱۶* (۰/۰۱)	-۰/۰۱ (۰/۷۶۵)	۰/۴۸** (۰/۰۰۰)	۱						
هنجار اخلاقی	۰/۵۱** (۰/۰۰۱)	۰/۷۲** (۰/۰۰۱)	۰/۳۷** (۰/۰۰۱)	۰/۳۴** (۰/۰۰۱)	۰/۱۲* (۰/۰۴۲)	۱					
احساس گناه	۰/۱۱ (۰/۰۷)	۰/۲۰** (۰/۰۰۱)	۰/۲۰** (۰/۰۰۱)	-۰/۱۶* (۰/۰۱۱)	-۰/۱۱ (۰/۰۷۷)	-۰/۰۱ (۰/۸۲۳)	۱				
هویت رفاه	۰/۱۲* (۰/۰۴)	۰/۰۰۵ (۰/۹۴)	۰/۰۳ (۰/۵۸۲)	۰/۴۳** (۰/۰۰۱)	۰/۱۲* (۰/۰۴۹)	۰/۰۷۰ (۰/۲۷۱)	-۰/۰۸ (۰/۱۷۰)	۱			
هویت دامدار	۰/۰۴ (۰/۵۲)	۰/۰۵ (۰/۳۹۲)	۰/۱۳** (۰/۰۳)	-۰/۰۷ (۰/۲۳۵)	-۰/۰۳ (۰/۲۳۵)	۰/۰۲ (۰/۷۴۴)	-۰/۰۲ (۰/۶۵۶)	-۰/۰۲ (۰/۰۰۱)	۱		
نیت	۰/۵۱** (۰/۰۰۱)	۰/۴۵** (۰/۰۰۱)	۰/۲۸** (۰/۰۰۱)	۰/۳۹** (۰/۰۰۱)	۰/۰۸ (۰/۱۸۳)	۰/۴۶** (۰/۰۰۱)	-۰/۰۶ (۰/۳۱۵)	۰/۲۲** (۰/۰۰۱)	-۰/۰۷ (۰/۲۲۵)	۱	
رفتار	۰/۴۳** (۰/۰۰۱)	۰/۴۴** (۰/۰۰۱)	۰/۲۷** (۰/۰۰۱)	۰/۳۹** (۰/۰۰۱)	۰/۱۵* (۰/۰۱۶)	۰/۴۹** (۰/۰۰۱)	-۰/۰۱ (۰/۷۶۴)	۰/۲۴** (۰/۰۰۱)	-۰/۰۵ (۰/۳۹۴)	۰/۵۳** (۰/۰۰۱)	۱

* معنی‌داری در سطح ۵ درصد خطا ** معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا

برنامه‌ریزی‌شده و پیش‌بینی میزان تغییرات هر متغیر اقدام به تحلیل و تخمین معادله رگرسیون به روش گام‌به‌گام گردید. همان‌گونه که جدول ۴ نشان می‌دهد

تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر نیت دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده

به‌منظور تعیین اثرات کلیه متغیرهای مؤثر بر نیت دامداران نسبت به رفاه دام در تئوری رفتار

شناختی، خودکارآمدی و هنجار اخلاقی به ترتیب سبب افزایش ۰/۳۳، ۰/۲۰ و ۰/۲۲ در انحراف استاندارد متغیر نیت نسبت به رفاه دام می‌شود. با توجه به معنی‌دار بودن t در مورد متغیرهای مذکور، تأثیر این متغیرها در توضیح میزان نیت نسبت به رفاه دام معنی‌دار می‌باشد. در بین متغیرهای وارد شده در مدل، متغیر نگرش شناختی نسبت به رفاه دام مهم‌ترین متغیر می‌باشد. این متغیر، توانسته ۳۳ درصد از تغییرات نیت دامداران نسبت به رفاه دام را تبیین نماید.

متغیرهای نگرش شناختی، خودکارآمدی و هنجار اخلاقی به ترتیب وارد معادله رگرسیون شده‌اند. میزان F نشان می‌دهد تأثیر متغیرها بر نیت دامداران معنی‌دار است ($F=۴۶$ ، $Sig=۰/۰۰۰۱$) این متغیرها در کل حدود ۳۵ درصد از تغییرات میزان نیت دامداران نسبت به رفاه دام را در سطح معنی‌داری با یک درصد خطا توضیح می‌دهند. به عبارت دیگر، این سه متغیر قادر به تبیین بخشی از تغییرات نیت نسبت به رفاه دام می‌باشند. مقدار $Beta$ به دست آمده نشان می‌دهد، افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر نگرش

جدول ۴- تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر نیت دامداران به روش گام‌به‌گام

متغیرها	B	S.E. B	β	Sig.t
نگرش شناختی	۰/۱۳	۰/۰۲	۰/۳۳**	۰/۰۰۰۱
خودکارآمدی	۰/۱۵	۰/۰۴	۰/۲۰**	۰/۰۰۰۱
احساس مثبت	۰/۲۸	۰/۰۷	۰/۲۲**	۰/۰۰۰۱
Constant: -17/30 F: 46 Sig:0/0001				
متغیر	Multiple R	R^2	R^2 adjusted	R^2 change
نگرش شناختی	۰/۵۱	۰/۲۶	۰/۲۶	۰/۲۶
خودکارآمدی	۰/۵۶	۰/۳۲	۰/۳۱	۰/۰۵
احساس مثبت	۰/۵۹	۰/۳۵	۰/۳۵	۰/۰۳

** معنی‌داری در سطح خطای ۱ درصد و کمتر

این متغیرها در کل حدود ۰/۳۸ درصد از تغییرات میزان رفتار دامداران نسبت به رفاه دام را در سطح معنی‌داری یک درصد خطا توضیح می‌دهند. به عبارت دیگر، این سه متغیر قادر به تبیین بخشی از تغییرات رفتار نسبت به رفاه دام می‌باشند. با توجه به نتایج آزمون t ، تأثیر این متغیرها در توضیح میزان رفتار دامداران نسبت به رفاه دام در سطح یک درصد خطا معنی‌دار می‌باشد. در بین متغیرهای وارد شده در مدل، متغیر نیت نسبت به رفاه دام مهم‌ترین متغیر می‌باشد.

تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده

به منظور تعیین اثرات کلیه متغیرهای مؤثر بر رفتار دامداران نسبت به رفاه دام و پیش‌بینی میزان تغییرات هر متغیر در تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده اقدام به تحلیل و تخمین معادله رگرسیون به روش گام‌به‌گام گردید. همان‌گونه که جدول ۵ نشان می‌دهد متغیرهای نیت، هنجار اخلاقی و خودکارآمدی به ترتیب وارد معادله رگرسیون شده‌اند.

مقدار F و معنی‌دار بودن آن نشان دهنده معنی‌دار بودن کل مدل می‌باشد. ($F=۵۱/۵۱$ ، $Sig=۰/۰۰۰۱$)

این متغیر، توانسته ۳۳ درصد از تغییرات رفتار دامداران نسبت به رفاه دام را تبیین نماید.

جدول ۵- تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر رفتار دامداران به روش گام‌به‌گام

متغیرها	B	S.E. B	β	Sig.t
نیت	۰/۱۸	۰/۰۳	۰/۳۳**	۰/۰۰۰۱
هنجار اخلاقی	۰/۲۰	۰/۰۴	۰/۲۸**	۰/۰۰۰۱
خودکارآمدی	۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۱۶*	۰/۰۰۳
Constant: 25/44 F: 51/51 Sig:0/0001				
متغیر	Multiple R	R ²	R ² adjusted	R ² change
نیت	۰/۵۳	۰/۲۸	۰/۲۸	۰/۲۸
هنجار اخلاقی	۰/۶۰	۰/۳۶	۰/۳۵	۰/۰۷
خودکارآمدی	۰/۶۲	۰/۳۸	۰/۳۷	۰/۰۲

* معنی‌داری در سطح ۵ درصد خطا ** معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا

بررسی رابطه همبستگی بین متغیرهای تئوری شناخت اجتماعی

به‌منظور بررسی رابطه بین متغیرهای تئوری شناخت اجتماعی، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. همان‌گونه که جدول ۶ نشان می‌دهد، متغیر نیت دامداران نسبت به رفاه دام با متغیرهای خودکارآمدی ($r=0/39$) و رفتار دیگران ($r=0/46$) رابطه مثبت و معناداری در سطح یک درصد خطا

دارد. همچنین ضریب پیرسون نشان داد، انجام رفتارهای رفاه دام دامداران، در سطح $0/0001$ خطا رابطه مثبت و معناداری با خودکارآمدی ($r=0/39$)، رفتار دیگران ($r=0/45$) و نیت ($r=0/53$) آن‌ها دارد؛ اما انجام رفتار رفاه با درک تسهیلات و موانع ($r=0/14$) برای دامدار رابطه منفی و معنی‌داری در سطح پنج درصد خطا دارد.

جدول ۶- ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای تئوری شناخت اجتماعی

متغیرها	خودکارآمدی	رفتار دیگران	تسهیلات و موانع	نیت	رفتار
خودکارآمدی	۱				
رفتار دیگران	۰/۲۶** (۰/۰۰۰۱)	۱			
تسهیلات و موانع	-۰/۲۰** (۰/۰۰۰۱)	۰/۰۲- (۰/۶۶۹)	۱		
نیت	۰/۳۹** (۰/۰۰۰۱)	۰/۴۶** (۰/۰۰۰۱)	۰/۰۶۴- (۰/۳۱۰)	۱	
رفتار	۰/۳۹** (۰/۰۰۰۱)	۰/۴۵** (۰/۰۰۰۱)	-۰/۱۴* (۰/۰۲۳)	۰/۵۳** (۰/۰۰۰۱)	۱

* معنی‌داری در سطح ۵ درصد خطا ** معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا

تیین بخشی از تغییرات نیت دامداران نسبت به رفاه دام می‌باشند. مقدار Beta به دست‌آمده نشان می‌دهد، افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر رفتار دیگران و خودکارآمدی به ترتیب سبب افزایش ۰/۳۹ و ۰/۲۹ در انحراف استاندارد متغیر نیت نسبت به رفاه دام می‌شود. مقدار آماره t و سطح معنی داری آن نشان دهنده تأثیر این متغیرها بر نیت نسبت به رفاه دام می‌باشد. در بین متغیرهای وارد شده در مدل، متغیر رفتار دیگران نسبت به رفاه دام مهم‌ترین متغیر می‌باشد. این متغیر، توانسته ۳۹ درصد از تغییرات نیت دامداران نسبت به رفاه دام را تبیین نماید.

تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر نیت دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری شناخت اجتماعی

به منظور تعیین اثرات کلیه متغیرهای مؤثر بر نیت نسبت به رفاه دام و پیش‌بینی میزان تغییرات هر متغیر در تئوری شناخت اجتماعی اقدام به تحلیل و تخمین معادله رگرسیون به روش گام‌به‌گام گردید. همان‌گونه که جدول ۷ نشان می‌دهد متغیرهای رفتار دیگران و خودکارآمدی به ترتیب وارد معادله رگرسیون شده‌اند. مقدار F و معنی داری آن نشان دهنده معنی دار بودن کل مدل می‌باشد. ($F=53/13$, $Sig=0/0001$) این متغیرها در کل حدود ۳۰ درصد از تغییرات در میزان نیت دامداران نسبت به رفاه دام را در سطح معنی داری توضیح می‌دهند. به عبارت دیگر، این دو متغیر قادر به

جدول ۷- تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر نیت دامداران به روش گام‌به‌گام

متغیرها	B	S.E. B	β	Sigt
رفتار دیگران	۰/۴۷	۰/۶۶	۰/۳۹**	۰/۰۰۰۱
خودکارآمدی	۰/۲۲	۰/۴۲	۰/۲۹**	۰/۰۰۰۱
Constant: -12/52 F: 53/13 Sig:0/0001				
متغیر	Multiple R	R^2	R^2 adjusted	R^2 change
رفتار دیگران	۰/۴۶	۰/۲۱	۰/۲۱	۰/۲۱
خودکارآمدی	۰/۵۴	۰/۳۰	۰/۲۹	۰/۰۸

** معنی داری در سطح خطای ۱ درصد و کمتر

رگرسیون شده‌اند. میزان F نشان می‌دهد تأثیر متغیرها بر رفتار دامداران معنی دار است ($F=47/96$, $Sig=0/0001$) این متغیرها در کل حدود ۳۶ درصد از تغییرات در میزان رفتار دامداران نسبت به رفاه دام را در سطح معنی داری توضیح می‌دهند. به عبارت دیگر، این سه متغیر قادر به تبیین بخشی از تغییرات رفتار دامداران نسبت به رفاه دام می‌باشند. مقدار Beta به دست‌آمده نشان می‌دهد، افزایش یک انحراف

تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری شناخت اجتماعی

به منظور تعیین اثرات کلیه متغیرهای مؤثر بر رفتار دامداران نسبت به رفاه دام و پیش‌بینی میزان تغییرات هر متغیر در تئوری شناخت اجتماعی اقدام به تحلیل و تخمین معادله رگرسیون به روش گام‌به‌گام گردید. همان‌گونه که جدول ۸ نشان می‌دهد متغیرهای نیت، رفتار دیگران و خودکارآمدی به ترتیب وارد معادله

رفتار نسبت به رفاه دام معنی‌دار می‌باشد. در بین متغیرهای وارد شده در مدل، متغیر نیت نسبت به رفاه دام مهم‌ترین متغیر می‌باشد. این متغیر، توانسته ۳۴ درصد از تغییرات رفتار دامداران نسبت به رفاه دام را تبیین نماید

استاندارد در متغیر نیت، رفتار دیگران و خودکارآمدی به ترتیب سبب افزایش ۰/۳۴، ۰/۲۳ و ۰/۱۹ در انحراف استاندارد متغیر رفتار دامداران نسبت به رفاه دام می‌شود. با توجه به معنی‌دار بودن t در مورد متغیرهای مذکور، تأثیر این متغیرها در توضیح میزان

جدول ۸- تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر رفتار دامداران به روش گام‌به‌گام

متغیرها	B	S.E. B	β	Sig.t
نیت	۰/۱۸	۰/۰۳	۰/۳۴**	۰/۰۰۰۱
رفتار دیگران	۰/۱۵	۰/۰۳	۰/۲۳**	۰/۰۰۰۱
خودکارآمدی	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۱۹**	۰/۰۰۰۱
Constant: 26/81 F: 47/96 Sig:0/0001				
متغیر	Multiple R	R ²	R ² adjusted	R ² change
نیت	۰/۵۳	۰/۲۸	۰/۲۸	۰/۲۸
رفتار دیگران	۰/۵۷	۰/۳۳	۰/۳۳	۰/۰۵
خودکارآمدی	۰/۶۰	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۰۳

** معنی‌داری در سطح خطای ۱ درصد و کمتر

برنامه‌ریزی شده در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران قدرتمند تراز تئوری شناخت اجتماعی می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد، متغیرهای نگرش شناختی و هنجار اخلاقی دامداران در رابطه با رفاه دام رابطه قوی، مثبت و معناداری با نیت دامداران در رابطه با رفاه دام داشتند. همچنین نتایج نشان داد، متغیرهای نیت و هنجار اخلاقی دامداران نسبت به رفاه دام رابطه قوی، مثبت و معناداری با رفتار دامداران نسبت به رفاه دام داشتند. نتایج تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر نیت دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده نشان داد، قوی‌ترین متغیر در پیش‌بینی نیت دامداران در رابطه با رفاه دام، نگرش شناختی آن‌ها نسبت به رفاه دام بود که توانست ۳۳ درصد از

مقایسه دو تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده و شناخت اجتماعی در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران نسبت به رفاه دام

به‌منظور بررسی نیت و رفتار دامداران شهرستان سیرجان در رابطه با رفاه دام‌های تحت مراقبت خود در این پژوهش، از دو تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده و تئوری شناخت اجتماعی استفاده گردید. متغیرهای تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده توانستند ۳۵ درصد از تغییرات نیت دامداران و ۳۸ درصد از تغییرات رفتار دامداران نسبت به رفاه دام‌های تحت مراقبت خود را پیش‌بینی نمایند. متغیرهای تئوری شناخت اجتماعی توانستند ۳۰ درصد از تغییرات نیت دامداران و ۳۶ درصد از تغییرات رفتار دامداران نسبت به رفاه دام‌های تحت مراقبت خود را پیش‌بینی نمایند. از مقایسه این دو تئوری در پیش‌بینی نیت و رفتار دامداران چنین برمی‌آید که تئوری رفتار

احساس گناه دامداران نسبت به انجام رفتارهای رفاه دام، جزء هنجار اخلاقی تأثیر معناداری در پیش‌بینی رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام داشت. دو جزء هویت دامدار و هویت رفاه نیز تأثیر معناداری در تبیین رفتار دامداران نسبت به رفاه دام نداشتند.

نتایج تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر نیت دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری شناخت اجتماعی نشان داد، متغیرهای خودکارآمدی و رفتار دیگران تأثیر معناداری در پیش‌بینی نیت دامداران دارد. این نتیجه به ترتیب با نتایج Murphy et al. (2001) و Vilhjalmsson, (1998) مطابقت داشت. نتایج همچنین نشان داد، متغیرهای تسهیل‌کننده و موانع و انتظار نتیجه تأثیر معناداری در نیت دامداران در رابطه با رفاه دام نداشته است.

نتایج تحلیل رگرسیون عوامل مؤثر بر رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری شناخت اجتماعی نشان داد، قوی‌ترین متغیر در پیش‌بینی رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام، نیت آن‌ها نسبت به رفاه دام است. این نتیجه با نتایج Plotnikoff et al. (2008) و Thogersen & Gronhoj (2010) مطابقت دارد. متغیرهای رفتار دیگران و خودکارآمدی نیز تأثیر معناداری در پیش‌بینی رفتار دامداران در زمینه رفاه دام داشته است. نتایج همچنین نشان داد، متغیرهای تسهیل‌کننده و موانع و انتظار نتیجه تأثیر چندانی در پیش‌بینی رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام نداشته است.

پیشنهادها

نتایج پژوهش نشان داد نگرش شناختی دامداران سهم قابل‌توجهی در پیش‌بینی نیت دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده دارد، بنابراین این پژوهش پیشنهاد می‌نماید،

تغییرات نیت را پیش‌بینی نماید. با توجه به چارچوب پژوهش و متغیرهایی که بر نیت تأثیرگذار بودند در این پژوهش مشخص گردید، از دو جزء نگرش شناختی و نگرش عاطفی تنها جزء نگرش شناختی دامداران تأثیر معناداری در نیت آن‌ها نسبت به رفاه دام داشت. این نتیجه با نتایج Kraft et al. (2005) مغایرت و با نتایج Arvola et al. (2008) مطابقت داشت. از دو جزء کنترل و خودکارآمدی متغیر کنترل رفتار درک شده، تنها جزء خودکارآمدی تأثیر معناداری بر نیت دامداران در رابطه با رفاه دام داشت. این نتیجه با نتایج Pavlou & Fygenson (2006) و Trafimow et al. (2002) مغایرت و با نتایج Rhodes (2003) & Courneya مطابقت داشت. همچنین از دو جزء هنجار اخلاقی و احساس گناه دامداران نسبت به انجام رفتارهای رفاه دام، جزء هنجار اخلاقی، تأثیر معناداری در پیش‌بینی نیت دامداران در رابطه با رفاه دام داشت. این نتیجه با نتایج Godin et al. (2005) و Kaiser & Scheuthle (2003) مطابقت داشت. دو جزء هویت دامدار و هویت رفاه نیز تأثیر معناداری در تبیین نیت دامداران نسبت به رفاه دام نداشتند.

نتایج تحلیل رگرسیون در زمینه عوامل مؤثر بر رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام در تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده نشان داد، قوی‌ترین متغیر در پیش‌بینی رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام، نیت دامداران می‌باشد که توانست ۳۳ درصد از تغییرات رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام را تبیین نماید. با توجه به چارچوب پژوهش و متغیرهای تأثیرگذار بر رفتار، نتایج این پژوهش نشان داد، از دو جزء خودکارآمدی و کنترل فقط جزء خودکارآمدی تأثیر معناداری در پیش‌بینی رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام داشته است. این نتیجه با نتایج Pavlou & Fygenson (2006) مطابقت داشت. از دو جزء هنجار اخلاقی و

۴. سبزیان ملایی، خ.، آجیلی، ع.، محمدزاده، س.، یزدان پناه، م.، و فروزانی، م. (۱۳۹۴). بررسی تمایل و رفتار کشاورزان نسبت به بکارگیری مدیریت تلفیقی آفات با استفاده از تئوری توسعه‌یافته رفتار برنامه‌ریزی‌شده. *مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، جلد ۸، شماره ۲، صفحات ۷۰-۵۷.
۵. غیاثوندغیائی، ف.، میرک زاده، ع.، و اکبری، م. (۱۳۹۲). تحلیل رفتار گندم کاران استان قزوین نسبت به طرح مهندسين ناظر گندم: کاربرد نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده. *مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، جلد ۶، شماره ۲، صفحات ۳۵-۲۱.
۶. نوری، م.، و نوری پور، م. (۱۳۹۳). سازه‌های مؤثر بر پذیرش تعاون و کار گروهی در شهرستان بویراحمد: ارائه الگویی توسعه‌یافته از نظریه‌های عمل منطقی و رفتار برنامه‌ریزی‌شده. *مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، جلد ۱۰، شماره ۱، صفحات ۱۴۰-۱۱۹.
7. Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Journal of Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211. Retrieved from <http://cas.hse.ru/data/816/479/1225/Oct%2019%20Cited%20%231%20Manage%20THE%20THEORY%20OF%20PLANNED%20BEHAVIOR.pdf>.
8. Ajzen, I. (2002). Perceived Behavioral Control, Self-Efficacy, Locus of Control, and the Theory of Planned Behavior. *Journal of applied social psychology*, 32(4), 665-683.
9. Arvola, A., Vassallo, M., Dean, M., Lampila, P., Saba, A., Lahteenmaki, L., & Shepherd, R. (2008). Predicting intentions to purchase organic food: The role of affective and moral attitudes in the Theory of Planned Behaviour. *Journal of Appetite*, 50(2), 443-454. Retrieved from <https://www.deepdyve.com/lp/elsevier/predicting-intentions-to-purchase-organic-food-the-role-of-affective-80tlo9e0AZ>
10. Bandura, A. (2004). Health promotion by social cognitive means. *Journal of Health education & behavior*, 31(2), 143-164.
11. Batra, R., & Ahtola, O. T. (1991). Measuring the hedonic and utilitarian
- مسئولان با نمایش فیلم، نصب پوستر و فراهم نمودن امکان بازدید از دامداری‌های نمونه برای دامداران، نگرش شناختی آن‌ها را نسبت به رفاه دام‌های تحت مراقبت خود بهبود بخشند.
- همچنین آن‌ها می‌توانند با برگزاری دوره‌های آموزشی- ترویجی، آموزش‌هایی پیرامون مهم و باارزش بودن رفتارهای رفاه دام به دامداران ارائه نمایند تا ضمن این مورد، نگرش شناختی آن‌ها را در مورد رفاه دام‌های خود بهبود بخشند.
- با توجه به اینکه نیت دامداران سهم قابل توجهی در پیش‌بینی رفتار دامداران در رابطه با رفاه دام در دو تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده و تئوری شناخت اجتماعی دارد، پیشنهاد می‌شود؛ مسئولان از طریق تدارک برنامه‌های آموزشی برای دامداران، ضمن آگاه نمودن دامداران از رفتارهای رفاه دام و ارائه راهکارهای ساده و عملی برای آن‌ها، نیت و تمایل آن‌ها را برای انجام رفتارهای رفاه دام ارتقا بخشند.

منابع و مأخذ

۱. دین‌پناه، غ.، و اخوان، ا. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر دانش کشاورزی ارگانیک در بین گلخانه‌داران شهرستان ورامین. *مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، جلد ۷، شماره ۱، صفحات ۱۱۱-۱۰۱.
۲. رضایی، م.، و باقری، ا. (۱۳۹۰). تحلیل سازه‌های تأثیرگذار بر پذیرش فناوری‌های دامپروری در میان گاو داران استان اردبیل. *مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، جلد ۷، شماره ۱، صفحات ۸۷-۷۵.
۳. رنجبرشمس، ح.، و امیدی نجف‌آبادی، مریم. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر نگرش مصرف محصولات کشاورزی ارگانیک در تهران. *مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، جلد ۷، شماره ۲، صفحات ۶۲-۵۱.

23. Godin, G., Conner, M., & Sheeran, P. (2005). Bridging the intention-behaviour gap: The role of moral norm. *British Journal of Social Psychology*, 44(4), 497-512.
24. Hamilton, K., & White, K. M. (2008). Extending the theory of planned behavior: the role of self and social influences in predicting adolescent regular moderate-to-vigorous physical activity. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 30(1), 56-74.
25. Hemsworth, P. H., Barnett, J. L., Coleman, G. J., & Hansen, C. (1989). A study of the relationships between the attitudinal and behavioural profiles of stockpersons and the level of fear of humans and reproductive performance of commercial pigs. *Applied Animal Behaviour Science*, 23(4), 301-314.
26. Hemsworth, P. H., Coleman, G. J., & Barnett, J. L. (1994). Improving the attitude and behaviour of stockpersons towards pigs and the consequences on the behaviour and reproductive performance of commercial pigs. *Applied Animal Behaviour Science*, 39(3), 349-362.
27. Hemsworth, P. H., Barnett, J. L., & Coleman, G. J. (1993). The human-animal relationship in agriculture and its consequences for the animal. *Animal Welfare*, 2(1), 33-51.
28. Kaiser, F. G. (2006). A moral extension of the theory of planned behavior: Norms and anticipated feelings of regret in conservationism. *Personality and Individual Differences*, 41(1), 71-81.
29. Kaiser, Florian G., & Hannah Scheuthle. (2003). Two challenges to a moral extension of the theory of planned behavior: moral norms and just world beliefs in conservationism. *Personality and Individual Differences*, 35(5), 1033-1048.
30. Kkraft, P., Rise, J., Sutton, S., & Røysamb, E. (2005). Perceived difficulty in the theory of planned behaviour: Perceived behavioural control or affective attitude? *British Journal of Social Psychology*, 44(3), 479-496.
31. Lay, D.C., Friend, T.H., Bowers C.L., Grissom, K.K., & Jenkins, O.C. (1992). A comparative physiological and behavioral study of freeze and hot-iron branding using dairy cows. *Journal of Anim. Sci*, 70 (4), 1121-1125.
32. Liao, Chechen., Jain-Liang, Chen., & David C, Yen. (2007). Theory of planning behavior (TPB) and customer satisfaction in sources of consumer attitudes. *Journal of Marketing letters*, 2(2), 159-170.
12. Bissonnette, M. M., & Contento, I. R. (2001). Adolescents' perspectives and food choice behaviors in terms of the environmental impacts of food production practices: application of a psychosocial model. *Journal of Nutrition Education*, 33(2), 72-82.
13. Broom, D. M. (1986). Indicators of poor welfare. *British veterinary Journal*, 142(6), 524-526.
14. Broom, D. M. (1991). Animal welfare: concepts and measurement. *Journal of animal science*, 69(10), 4167-4175.
15. Burton, R. J. (2004). Reconceptualising the 'behavioural approach' in agricultural studies: a socio-psychological perspective. *Journal of Rural studies*, 20(3), 359-371.
16. Carezzi, C., & Verga, M. (2009). Animal welfare: review of the scientific concept and definition. *Italian Journal of Animal Science*, 8(1), 21-30.
17. Chiu, C. M., Hsu, M. H., & Wang, E. T. (2006). Understanding knowledge sharing in virtual communities: an integration of social capital and social cognitive theories. *Decision support systems*, 42(3), 1872-1888.
18. Conner, M., & Armitage, C. J. (1998). Extending the theory of planned behavior: A review and avenues for further research. *Journal of applied social psychology*, 28(15), 1429-1464.
19. Cook, A. J., Kerr, G. N., & Moore, K. (2002). Attitudes and intentions towards purchasing GM food. *Journal of Economic Psychology*, 23(5), 557-572.
20. De Bruijn, G. J. (2010). Understanding college students' fruit consumption. Integrating habit strength in the theory of planned behaviour. *Journal of Appetite*, 54(1), 16-22.
21. Farley, S. D., & Stasson, M. F. (2003). Relative influences of affect and cognition on behavior: Are feelings or beliefs more related to blood donation intentions? *Experimental Psychology (formerly Zeitschrift für Experimentelle Psychologie)*, 50(1), 55-62.
22. Fielding, K. S., McDonald, R., & Louis, W. R. (2008). Theory of planned behaviour, identity and intentions to engage in environmental activism. *Journal of Environmental Psychology*, 28(4), 318-326.

- Social Cognitive Theory. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(3), 303-310.
42. Rise, J., Sheeran, P., & Hukkelberg, S. (2010). The Role of Self-identity in the Theory of Planned Behavior: A Meta-Analysis. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(5), 1085-1105.
 43. Rhodes, R. E., & Courneya, K. S. (2003). Investigating multiple components of attitude, subjective norm, and perceived control: An examination of the theory of planned behaviour in the exercise domain. *British Journal of Social Psychology*, 42(1), 129-146.
 44. Smith, J. R., Terry, D. J., Manstead, A. S., Louis, W. R., Kotterman, D., & Wolfs, J. (2007). Interaction Effects in the Theory of Planned Behavior: The Interplay of Self-identity and Past Behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 37(11), 2726-2750.
 45. Sparks, P., & Shepherd, R. (1992). Self-Identity and the Theory of Planned Behavior: Assessing the Role of Identification with "Green Consumerism". *Social Psychology Quarterly*, 55(4), 388-399.
 46. Thøgersen, J., & Gronhoj, A. (2010). Electricity saving in households—A social cognitive approach. *Energy Policy*, 38(12), 7732-7743.
 47. Trafimow, D., & Sheeran, P. (1998). Some tests of the distinction between cognitive and affective beliefs. *Journal of Experimental Social Psychology*, 34(4), 378-397.
 48. Trafimow, D., Sheeran, P., Conner, M., & Finlay, K. A. (2002). Evidence that perceived behavioural control is a multidimensional construct: Perceived control and perceived difficulty. *British Journal of Social Psychology*, 41(1), 101-121.
 49. Vaarst, M., & Alroe, H. F. (2012). Concepts of animal health and welfare in organic livestock systems. *Journal of agricultural and environmental ethics*, 25(3), 333-347.
 50. Vilhjalmsson, R. (1998). Direct and indirect effects of chronic physical conditions on depression: A preliminary investigation. *Social Science & Medicine*, 47(5), 603-611.
 - the continued use of e-service: An integrated model. *Computers in Human Behavior*, 23(6), 2804-2822.
 33. Lund, V., & Rocklinsberg, H. (2001). Outlining a conception of animal welfare for organic farming systems. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 14(4), 391-424.
 34. Lund, V., Anthony, R., & Rocklinsberg, H. (2004). The ethical contract as a tool in organic animal husbandry. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 17(1), 23-49.
 35. Murphy, D. A., Stein, J. A., Schlenger, W., & Maibach, E. (2001). Conceptualizing the multidimensional nature of self-efficacy: Assessment of situational context and level of behavioral challenge to maintain safer sex. *Health Psychology*, 20(4), 90-281.
 36. Nigbur, D., Lyons, E., & Uzzell, D. (2010). Attitudes, norms, identity and environmental behaviour: Using an expanded theory of planned behaviour to predict participation in a kerbside recycling programme. *British Journal of Social Psychology*, 49(2), 259-284.
 37. Parker, D., Manstead, A. S., & Stradling, S. G. (1995). Extending the theory of planned behaviour: The role of personal norm. *British Journal of Social Psychology*, 34(2), 127-138.
 38. Ppavlou, P. A., & Fygenson, M. (2006). Understanding and predicting electronic commerce adoption: an extension of the theory of planned behavior. *MIS quarterly*, 30(1), 115-143.
 39. Pelling, E. L., & White, K. M. (2009). The theory of planned behavior applied to young people's use of social networking web sites. *CyberPsychology & Behavior*, 12(6), 755-759.
 40. Pplotnikoff, R. C., Lippke, S., Courneya, K. S., Birkett, N., & Sigal, R. J. (2008). Physical activity and social cognitive theory: a test in a population sample of adults with type 1 or type 2 diabetes. *Applied Psychology*, 57(4), 628-643.
 41. Ramirez, E., Kulinna, P. H., & Cothran, D. (2012). Constructs of physical activity behaviour in children: The usefulness of